

Tadeusz Przeciszewski

Planowanie społeczne a planowanie gospodarcze

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia 22,
319-328

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN—POLONIA

VOL. XXII, 34

SECTIO H

1988

Zakład Planowania Społecznego, Gospodarczego i Przestrzennego
Wydziału Ekonomicznego UMCS

Tadeusz PRZECISZEWSKI

Planowanie społeczne a planowanie gospodarcze

Планирование социальное и народно-хозяйственное

Social vs. Economic Planning

PODSYSTEM NPS (NARODOWEGO PLANOWANIA SPOŁECZNEGO)
W CAŁOŚCI SYSTEMU NPSG

Dyscyplina polityki ekonomicznej i planowania, podobnie jak całość nauk ekonomicznych, znajduje się obecnie w procesie poważnego przewartościowywania, zarówno swych założeń ogólnych, jak wielu problemów metodycznych i szczegółowych. Jeśli pominiemy taki negatywny czynnik tego procesu, jak zjawiska kryzysowe w gospodarce i niezbędność ich przewycięzania, to niewątpliwie głównym elementem pozytywnej inspiracji w tym zakresie jest realizacja reformy gospodarczej. Za wiodące elementy tej inspiracji mogą być uznane takie zjawiska, jak przywracanie większej roli obiektywnym procesom i prawom gospodarczym, a w ramach tego — bliższa precyzacja pojęcia rzeczywistych preferencji społecznych (ogólnospołecznych), usprawiedliwiających utrzymanie pewnego zakresu decyzji Centralnego Planifikatora, jako modulatora mechanizmu samoregulacji, wynikającego przede wszystkim z preferencji indywidualnych (ludności).

Wśród licznych, nowatorskich postulatów reformy gospodarczej na szczególną uwagę zasługuje dążenie do uspołecznienia procesu planowania zarówno w dziedzinie formułowania zadań ogólnego rozwoju, jak sposobu funkcjonowania mechanizmu planistycznego, związanego z realizacją przyjętych zadań przez różnorodnych wykonawców planu. Jest to nowy element prób, podjętych na początku lat siedemdziesiątych mających za zadanie wypracowanie założeń NPS

(Narodowego planowania społecznego oraz przekształcenie dotychczasowego NPG (Narodowego planowania gospodarczego) w rzeczywiste NPSG (Nar. planowanie społ-gospodarcze).

Podjęte w latach siedemdziesiątych prace dały pewne praktyczne rezultaty w dziedzinie rozwoju planowania społecznego w przedsiębiorstwie. Na szczeblu makrospołecznym zabiegi te ograniczyły się głównie do postawienia pewnych haseł, których skromną materializację powierzono powołanemu w 1972 r. Zespołowi KPRM o tejże nazwie (Planowania Społecznego). Wyrazem pewnego regresu w tej dziedzinie było cofnięcie się z ambicjami w samej nazwie tego Zespołu (Departamentu), w której ograniczono się ponownie do wąskiego zakresu tradycyjnych Usług Społecznych.

Luki tej nie wypełniły próby, podejmowane w późniejszych latach siedemdziesiątych wypracowania koncepcji jednolitej dyscypliny Polityki społeczno-ekonomicznej¹. Główną słabością tych prób było dość ubogie uzupełnianie tradycyjnej dyscypliny Polityki ekonomicznej (i planowania gospodarczego) o pewne elementy społeczne lub socjalne (najbardziej zresztą interesujące w dziedzinie tzw. społecznych, czyli niematerialnych czynników wzrostu).

W wielu krajach przeważał już w tym czasie raczej proces odwrotny: szybkiego, począwszy od połowy lat sześćdziesiątych, rozwoju planowania społecznego (NPS) zarówno w praktyce, jak tym bardziej w zakresie jego podstaw metodologicznych (łączących się głównie z ogromnymi postępami badań w dziedzinie nowych mierników rozwoju oraz prognozowania społecznego). Teoretycy i praktycy w zakresie planowania społecznego skłonni są dlatego do stawiania tezy odwrotnej — w stosunku do dawniejszych prób ekonomistów: wiodąca rola powinna być przyznana planowaniu społecznemu, w stosunku do którego planowanie gospodarcze pełni w istocie tylko podrzędne funkcje praktyczno-realizacyjne.

Autor obecnego opracowania przyjmuje w swych rozważaniach rozwiązanie bardziej realistyczne, możliwie wyważone i kompromisowe: każdy z trzech podsystemów NPSG — planowania społecznego, gospodarczego i przestrzennego, powinien pełnić rolę wiodącą **w zakresie swego własnego przedmiotu zainteresowań**. W praktyce oznacza to ich pełną równość, możliwą do urzeczywistnienia w ramach generalnego rozwiązania systemowego. Dotyczy to niezbędności zachowania również autonomii metodologicznej trzech wyjściowych dyscyplin naukowych: polityki społecznej, ekonomicznej i przestrzennej.

¹ Zob. K. Secomski: *Polityka społeczno-ekonomiczna. Zarys teorii*. PWE, Warszawa 1977.

Konieczność bliższego zajęcia się obecnie tematyką planowania społecznego wynika z dwu głównych przyczyn:

a) Nieznajomość wśród szerszego ogółu ekonomistów tejże dyscypliny (czy też subdyscypliny) naukowej (subdyscypliny, jeśli podobnie, jak przy planowaniu gospodarczym, uznamy ją za część składową nowoczesnie ujętej nauki Polityki i planowania społecznego).

b) Jej bezpośredniego związku z celami i miernikami ogólnego rozwoju, w zakresie badań nad którymi dokonała się w świecie w ciągu ostatnich dwudziestu lat prawdziwa rewolucja.

Pełniąc dość zróżnicowane praktyczne funkcje w różnych krajach, planowanie społeczne może i powinno odegrać wielką **rolę inspiracyjną** — nie tylko dla rozwoju całości systemu NPSG, ale i samego podsystemu NPG. Dotyczy to właśnie głównie tego ostatniego zagadnienia (b), związanego z celami i miernikami ogólnego rozwoju, których pogłębione badania powinny być przedmiotem szczególnych wysiłków wszystkich rodzajów planistów w dłuższej perspektywie czasowej.

Ze względu na ograniczoną objętość obecnego opracowania, podjęta tematyka będzie w nim tylko zasygnalizowana, z odesłaniem w zakresie szczegółów do literatury przedmiotu oraz do innych prac autora.

Z RODOWODU PODSYSTEMU PLANOWANIA SPOŁECZNEGO (NPS)

Odwrotnie niż na Zachodzie, w **Związku Radzieckim** ukształtowała się najpierw długookresowa forma planowania społecznego, nazywanego **planowaniem zmian społecznych**. Jego instrumenty realizacyjne rozwijały się od przeobrażeń rewolucyjnych, poprzez proces organizowania gospodarki planowej (w oparciu o uzyskanie zdecydowanej przewagi przez układ własności uspołecznionej) — po stale aktualny mechanizm oddziaływania ogólnego systemu: najpierw NPG, a później NPSG — z jego tzw. przekrojem sektorowym, czyli społeczno-własnościowym, na czele.

W okresach średnich i krótkich formą realizacji praktycznej założeń tego planowania było istnienie zespołu makrodecyzji wewnątrz właściwego NPG, dotyczących jego **aspektu społecznego**. Decyzje te wiązały się z następującymi odcinkami planu: a) funduszami spożycia społecznego o charakterze pieniężnym, będącymi głównie instrumentem **egalitaryzacji** dochodów i spożycia, b) właściwą konsumpcją społeczną, reprezentowaną przez socjalno-kulturalne usługi społeczne, mające na celu przede wszystkim **rozwój zasobów ludzkich**; c) społeczno-socjalnymi aspektami ogólnego programu podnoszenia poziomu życia ludności, dla którego stopniowo przyjęła się nazwa **programu społecznego NPG**.

Wyodrębnianie się planów społecznych w osobny podsystem rozpoczęło się w ZSRR pod koniec lat 60-ych, z punktem wyjścia w postaci planów **rozwoju socjalnego załóg pracowniczych**, czyli dotyczyło zwłaszcza przedsiębiorstwa. Stopniowo zaczęło ono rozwijać się także w ramach powiązań między przedsiębiorstwami o charakterze lokalno-terenowym, a następnie rozbudowywać swoje podstawy teoretyczne (głównie w postaci prac z dziedziny prognozowania społecznego oraz syntetycznej kategorii socjalistycznego sposobu życia). W języku polskim wiele informacji na te tematy znaleźć można w artykule A. S. Paszkowa z 1977 r.² oraz pracy zbiorowej pod red. naukową A. P. Butienki z 1980 r.³

W wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych można wyróżnić dwa modele powstawania planowania społecznego:

a) model amerykański, wyraźnie przeciwstawny do socjalistycznego, polegający na **ukształtowaniu się NPS zamiast planowania gospodarczego**;

b) model francuski, którego mechanizm był w pewnym stopniu podobny do ewolucji w krajach socjalistycznych, tj. rozwoju NPS jako elementu **rozbudowy ogólnego systemu NPG** (i jego stopniowego przekształcania się w szerszy system NPSG).

Ze względu na wcześniejsze zapoczątkowanie procesu powstawania tego ostatniego, zaczynamy od **przykładu francuskiego**.

Formalnie rzecz traktując, proces rozszerzania się społecznych aspektów ogólnego planowania we Francji znalazł swe instytucjonalne odzwierciedlenie w postaci zmiany nazwy tamtejszych planów, w 1962 r.: z planów rozwoju gospodarczego na plany rozwoju gospodarczego i społecznego. Dotyczyło to **IV planu francuskiego na lata 1962—65**. Od stro-ny postępu metodycznego i praktycznego wiązało się to z szybkim wówczas postępem badań nad koncepcją **rachunku społecznego i społeczno-ekonomicznego**. Jego zakres starano się rozbudować możliwie szeroko, np. w przypadku inwestycji drogowych wyraziło się to we wprowadzaniu, jako kryterium ekonomicznej opłacalności budowy skrzyżowań dwupoziomowych, oceny ekonomicznej wartości życia ludzkiego. Z kolei w następnym V planie na lata 1966—1970 zwrócono szczególną uwagę na **społeczne skutki procesów ekonomicznej integracji** w łonie EWG. Ze względu na dążenie do specjalizacji poszczególnych krajów — członków EWG w tych gałęziach produkcji, które posiadają w nich najlepsze warunki rozwoju, Francja miała pewne przemysły

² A. S. Paszkow: *Planowanie społeczne w ZSRR*. „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”. 1977, z. 115, s. 27—39.

³ Socjalistyczny sposób życia. Istota i problemy. KiW, Tłumaczenie z języka rosyjskiego pod red. naukową A. P. Butienki. Warszawa 1980.

rozbudowywać, a inne likwidować. Aby złagodzić społeczne skutki tego ostatniego procesu, stworzono specjalny system przekwalifikowywania osób zwalnianych z pracy, w celu ich przygotowania w nowych zawodach, niezbędnych dla przemysłów rozbudowywanych⁴.

Obok prób rozwiązywania wielkich problemów w makroskali społecznej, rozwija się we Francji system planowania społecznego w przedsiębiorstwie, którego załączkiem było tworzenie, począwszy od 1946 r. komitetów zakładowych. Podstawę planowania społecznego na tym szczeblu stwarzają **bilanse socjalne przedsiębiorstwa**, o stopniowo rozszerzanym zakresie⁵.

W Stanach Zjednoczonych główną inspiracją dla powstania planowania społecznego stanowiło ogromne **przyspieszenie rozwoju świadczeń polityki społecznej**, jakie miało miejsce w pierwszej połowie lat sześćdziesiątych. Uchwalane były coraz to nowe programy socjalne, których liczba stała się tak wielka, że powstało zapotrzebowanie na jakąś formę ich koordynacji. Od strony metodycznej ważnym czynnikiem stało się dążenie do przenoszenia w dół **systemu** tzw. **PPBS** (Planning-Programming and Budgeting System), tj. częściowego planowania finansowo-gospodarczego (wprowadzonego już wcześniej na szczeblu centralnym). Wyraziło się to w zobowiązaniu, od 1 stycznia 1967 r., poszczególnych **urzędów miejskich** do opracowywania planów społecznych, jako warunku podjęcia ich dofinansowywania przez rząd federalny.

Miasta przedstawiły te plany po raz pierwszy w 1967 r., za czym poszły inicjatywy powoływania **Komisji Planowania** na szczeblu poszczególnych miast, stanów, a nawet Komisji Międzystanowych. Wynikało to z przesuwania akcentu, w ramach teoretycznej koncepcji tzw. Welfare State (czyli państwa opiekuńczego), z rozbudowy systemu zabezpieczenia społecznego właśnie na planowanie społeczne

W ujęciu praktycznym oznaczało to wyjście poza ramy budżetowania i planowania głównie środków i świadczeń pieniężnych — w sensie coraz szerszego uwzględniania programowania i planowania **usługowo-rzeczowego** (w postaci przede wszystkim rozbudowy inwestycji miejskich, dotyczących tak infrastruktury techniczno-ekonomicznej i społecznej, jak budownictwa mieszkaniowego). Stopniowo też rozwijały się różnorodne formy prognozowania społecznego, czyli tzw. futurologii. Najbardziej ambitną, i jednocześnie wysoce kontrowersyjną, koncepcję w tym zakresie wysunął amerykański socjolog, **D. Bell**, w postaci tzw.

⁴ Dalsze szczegóły zob. G. Martin: *L'expérience française de planification sociale: bilan et perspectives*, „Revue Internationale de Sciences Sociales” 1975, 1.

⁵ I. Igalens, J. M. Peretti: *Le bilan social de l'entreprise*. P.U.F. Paris 1980.

społeczeństwa poprzemysłowego⁶. Prace z tej dziedziny stworzyły podstawę teoretyczno-metodyczną dla długookresowej wersji planowania społecznego — w formie tzw. **planowania zmian społecznych**⁷.

Praktyczny i metodyczny dorobek planowania społecznego na Zachodzie znajduje bogate odzwierciedlenie w literaturze przedmiotu oraz treści coraz liczniejszych konferencji międzynarodowych z tej dziedziny. Wśród **prac** uogólniających doświadczenie praktyczne, wymienić należy przede wszystkim dwie następujące: amerykańskiego socjologa, **D. McGranahana**⁸ oraz francuskiego, lewicowego krytyka, **F. Leimdorfera**⁹. Za najważniejsze dla rozwoju założeń planowania społecznego na Zachodzie uznać można również **dwie następujące konferencje**: odbytą w 1964 r. w Grecji w Atenach¹⁰ oraz w 1973 r. we Francji w Arc-et-Senans¹¹.

Po raz pierwszy ogólna koncepcja planowania społecznego zarysowana została w sposób całościowy na **Konferencji w Atenach**. Podkreślono tam, że powstający system planowania społecznego powinien uwzględniać dwie tzw. afiliacje (czyli punkty wyjścia, powiązania i zadania; 1) z **polityką społeczną** — w rozumieniu ustalania zasad, jakie powinny obowiązywać w **sferze podziału i konsumpcji bogactwa**, rosnącego w wyniku rozwoju gospodarczego, 2) z **polityką ekonomiczną i planowaniem gospodarczym** — w postaci planowania typu sektorowego (działowego) oraz funkcjonalnego **sferzy niematerialnych usług społecznych** w gospodarce.

W ten sposób pierwsze powiązanie, i jednocześnie zadanie NPS, polega na stworzeniu nowoczesnego instrumentu realizacji podstawowego celu polityki społecznej (w postaci systemu podziału oraz konsumpcji społecznej), drugie zaś — stanowi formę wyodrębnienia i przejęcia, z dotychczasowego systemu NPG, planowania całokształtu sfery usług niematerialnych.

⁶ D. Bel: *The Coming of Post Industrial Society. A Venture in Social Forecasting*. Basic Books Inc. Publishers, N. York 1973.

⁷ Zob. R. R. Mayer: *Social Planning and Social Change*. Prentice Hall, Inc. Englewood Cliffs, 1972.

⁸ D. McGranahan: *Różne podejścia do planowania społecznego*. „Studia Socjologiczne” 1970, 3, s. 209—217.

⁹ F. Leimdorfer: *Le concept de planification sociale*. „Tiers Monde” 1972, 1, s. 189—206; *ibid.* 4, s. 874—882.

¹⁰ Social Progress through Social Planning. The Role of Social Work. Proceedings of the XII-th International Conference of Social Work, Athens, 13—18 Sept. 1964. N. York 1965.

¹¹ Approaches and Methods Used in Long-term social Planning and Policy Making. Economic Commission for Europe, United Nations, N. York 1973.

DOCELOWA ROLA NPS W ZAKRESIE ZMIANY SPOSOBU UJĘCIA CAŁOŚCI
CELÓW ROZWOJOWYCH (WIĄŻĄCA SIĘ Z NOWYMI MIERNIKAMI)

Wyszczególnione na konferencji w Atenach dwa zadania rodzącego się podsystemu NPS stanowią niewątpliwie postęp w tym sensie, iż nie tylko przejmują i konkretyzują pewne funkcje tradycyjnej polityki społecznej i NPG, lecz także stwarzają dla nich bardziej pogłębioną formę koordynacji, w rozumieniu ujęcia bardziej systemowego. Zadania te składają się na to, **czym jest już dziś planowanie społeczne w dotychczasowej praktyce**. Za najbardziej nowatorski należy uznać jednak dopiero następny nurt zainteresowań NPS, który prowadzi do daleko idącego unowocześnienia i pogłębienia całokształtu celów rozwojowych: gospodarki i społeczeństwa. Nurt ten wskazuje na to, **czym NPS być może i być powinno w przyszłości**.

Podstawę teoretyczną dla realizacji tego trzeciego zadania NPS stwarzają badania nad nowymi miernikami, których punktem wyjścia była **krytyka dotychczasowego miernika dochodu narodowego** (tzw. GNP), w sensie jego części konsumowanej — jako kryterium zaspokajania rzeczywistych potrzeb społecznych.

Nie ma tu potrzeby szerszego rozwijania tematu nowych mierników, gdyż znalazł on już bogate odzwierciedlenie w światowej literaturze przedmiotu, której wyniki oraz pewne nowe aspekty były przedmiotem także już dość licznych publikacji autora z tego zakresu, na czele z monografią z 1987 roku¹². Zwięzłe przedstawienie koncepcji schematu Tablicy dobrobytu społecznego, jako ukoronowania prac nad nowymi miernikami, nastąpiło już wcześniej, gdyż w 1982 r., w artykule zamieszczonym w dwumies. „*Ekonomista*”¹³. Z kolei czytelnicy „*Annales*” UMCS mogą się zapoznać z jej założeniami w opracowaniu, opublikowanym w poprzednim tomie obecnego periodyku¹⁴.

Najogólniej rzecz ujmując, Tablica ta obejmuje (podobnie jak dawna Tablica przepływów międzygałęziowych) dwa wymiary dobrobytu społecznego, jako nowego syntetycznego miernika rozwoju (zamiast obecnego dochodu narodowego):

1) jego wytwarzanie, składające się na treść poszczególnych wierszy Tablicy;

¹² T. Preciszewski: *Planowanie społeczne a polityka społeczna*. PWN, Warszawa 1987, s. 288.

¹³ T. Preciszewski: *Sfera społeczna gospodarki a syntetyczne mierniki rozwoju społeczno-ekonomicznego*. „*Ekonomista*” 1982, 1—2, s. 35—52.

¹⁴ T. Preciszewski: *Polityka społeczna na nowym etapie rozwoju*. „*Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio H, vol. XXI*”, Lublin 1987.

2) przeznaczenie (podział) dobrobytu społecznego, uwidoczniiony w kolumnach; przedstawia on komponenty (rodzaje potrzeb) poziomu oraz jakości życia (i pracy), zgrupowane według kolejnych składników (faz) ogólnego rozwoju społecznego. Nowatorski ten wymiar, jako bliższy zainteresowań dyscypliny polityki społecznej, nie jest tutaj rozwijany szerzej.

Analizy wymiaru, wytwarzania dobrobytu społecznego, bardziej już uzgodnionego, co do swej treści, w literaturze przedmiotu, dokonuję, w rozwinięty sposób, w artykule zamieszczonym w czasopiśmie „Ekonomista”. Wymiar ten jest jednocześnie bliższy problematyce tradycyjnego NPG i NPSG — z postulowanym, stopniowym rozszerzaniem wyjściowej kategorii konsumpcji realnej¹⁵: a) na samoobsługę gospodarstw domowych b) przechodzeniem na szersze pojęcie dobrobytu społecznego — przy uwzględnieniu również ekonomicznej wyceny czasu wolnego. Powyższe nowe elementy (a) i (b) można uznać za rozszerzoną sferę społeczną gospodarki, jako przedmiotu wspólnego zainteresowania NPG i NPS, (który to przedmiot ograniczony jest dotychczas do sfery usług niematerialnych).

Gdyby chodziło o praktyczne przykłady najbardziej pożądanego przekroju wytwarzania syntetycznego miernika, to można by je podać w postaci dwu następujących: a) rosnącej roli zanieczyszczenia środowiska naturalnego, podważającej aktualnie przyjmowaną stopę wzrostu tak produkcji, jak konsumpcji, jako mierników rzeczywistego poziomu życia; b) wpływu rosnącej aktywności zawodowej kobiet na zakres efektów, zwłaszcza usługowych, wewnątrz rodziny i gospodarstwa domowego.

Pomimo tego, że dyscyplina planowania społecznego dopiero rozwija się jako wyodrębniona dziedzina wiedzy i na co dzień jej problemy łączone są bardziej z przedmiotem zainteresowania polityki społecznej, to jednak docelowe wyniki, przez nią osiągnięte będą miały coraz większe znaczenie także dla ogólnego systemu NPG i NPSG, składającego się dotychczas na treść dyscypliny **Polityki ekonomicznej i planowania (gospodarczego)**.

¹⁵ Kategoria konsumpcji realnej w swym wąskim wyjściowym znaczeniu, została sformułowana po raz pierwszy w pracy J. M. Keynesa z 1936 r.: *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza* (przekł. polski PWN, Warszawa 1956). Oznaczała ona sumę wydatków gospodarstw domowych na dobra nietrwale (np. żywność) oraz półtrwale (np. odzież), z zaliczeniem do spożycia tylko rocznego zużycia konsumpcyjnych dóbr trwałego, użytku (np. pralka czy samochód), względnie też tego zużycia wraz z oprocentowaniem (czyli tzw. renty). Terminem tym posługują się niektórzy badacze we Francji i w Polsce na oznaczenie także ogólniejszej kategorii dobrobytu społecznego; zob. P. K e n d e: *Vers une évaluation de la consommation réelle des menages*, „Consommation”, 1975, 2, s. 7—44.

РЕЗЮМЕ

Констатируя постулат настоящей экономической реформы — обобществить процесс планирования, автор отмечает убогий характер попыток развития социального планирования, предпринятых в 70-х годах. Это касалось прежде всего планирования в макрошкале, т.к. работы на уровне предприятий продвигались успешно.

Признав равноценность трех подсистем национального плана общественно-экономического развития: социальной, хозяйственной и пространственной, автор подчеркивает огромную инспирирующую роль плана социального развития как для всей системы национального плана общественно-экономического развития, так и для подсистемы народнохозяйственного плана.

Основная часть работы посвящена генезису подсистемы социального планирования.

В СССР сначала сформировалось долгосрочное социальное планирование — планирование социальных изменений. Выражением практического осуществления этого планирования в коротких временных периодах был социальный аспект собственно народнохозяйственного плана. Обособление плана социального развития началось в конце 60-х годов, а исходным пунктом было социальное развитие рабочих коллективов.

В высокоразвитых капиталистических странах выделяем две модели создания планов социального развития:

а) американская модель, противопоставленная социалистической и заключающаяся в создании плана социального развития вместо народнохозяйственного плана;

б) французская модель, механизм который в некоторой степени похож на эволюцию в соцстранах, т.е. развитие планирования социального развития — это элемент расширения общей системы народнохозяйственного плана (и его постепенное преобразование в более широкую систему национального плана общественно-экономического развития).

Параллельно развивались разнообразные формы социального прогнозирования, или так называемая футурология, с наиболее противоречивой концепцией постпромышленного общества американского социолога Д. Белла.

Впервые общая концепция планирования социального развития была представлена в 1964 г. на международной научной конференции в Афинах. Было констатируемо, что первое задание плана социального развития состоит в создании современного инструмента реализации основной цели социальной политики (в виде системы распределения и общественного потребления), а второе — в выделении и принятии из имеющейся системы народнохозяйственного плана планирования всей сферы нематериальных услуг.

В последней части статьи представлена целевая, конечная роль плана социального развития — изменение способа понимания всех целей развития хозяйства и экономики, связанное с новыми социо-экономическими показателями. Уменьшением работ в этой последней области является концепция таблицы общественного благосостояния. Как и давняя таблица межотраслевых потоков, она содержит два показателя этого благосостояния:

- 1) его производство, являющееся содержанием отдельных линеек таблицы,
- 2) предназначение (распределение) общественного благосостояния видим в колонках; в них представлены компоненты (виды потребностей) двух таких основных категорий, как уровень и качество жизни (и труда), сгруппированных по очередным компонентам (фазам) общего социального развития.

SUMMARY

Referring to the present postulate for an economic reform which is reflected in the desire to socialize the process of planning, the author emphasizes too limited range of the attempts undertaken in the 1970's whose aim was to develop the process of social planning. This refers especially to the social macro-scale since the work in the scale of the establishment was advanced to a considerable degree.

Recognizing the equivalence of the three sub-systems of NPSG — social economic and spatial ones, a great inspirational role of NPS (N. social planning) is emphasized both for the scale of NPSG and for the sub-system NPG itself.

The main part of the discussion is devoted to the origin of the sub-system of social planning (NPS).

In the Soviet Union, a long-term form of NPS as the planning of social changes, was created first. In shorter periods, the social aspect of NPG proper was the reflection of practical realization of the assumption of this kind of planning. NPS began to be distinguished at the end of the 1960s with the social development of the enterprise staffs as the starting point.

In highly developed capitalist countries, two models of NPS formation are distinguished:

a) American model, clearly opposing the socialist one consisting in the creation of NPS instead of NPG;

b) French model whose mechanism was in a way similar to the evolution in socialist countries, that is the development of NPS as an element of the reconstruction of the general system of NPG (and its gradual transformation into a broader system, NPSG).

Paralelly, various forms of social prognosis were developed which made so-called futurology with its most controversial concept of so-called post-industrial society formulated by an American sociologist, D. Bell.

For the first time, a general concept of NPS was outlined at the international scientific conference in Athens in 1964. It was stated there that the first task of NPS consisted in the creation of a modern instrument of the realization of the basic purpose of social policy (in the form of division and social consumption), while the other was a form of separating and taking over from the present system of NPG, the planning of the whole sphere of non-material services.

In the closing part, the article presents final, future role of NPS — in the sphere of changing the way of viewing all developmental goals of economy and society which was connected with socio-economic measures. The work from this last sphere was crowned with the concept of the scheme of the Table of social prosperity. Like the previous Table of inter-branch flows, it encompasses two dimensions of such prosperity:

1) Its production composing the content of particular lines of the Table.

2) The purpose (division) of social prosperity shown in columns: they present component (kinds of needs) of two such basic categories as the level and quality of life (and work), grouped according to the successive elements (phases) of general social development.